

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

SEPTEMBER 2017

REKENINGKUNDE

PUNTE: 300

TYD: 3 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 18 bladsye en 'n 16 bladsye-antwoordeboek.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

Lees die volgende instruksies aandagtig en volg dit noukeurig.

1. Beantwoord AL die vrae.
2. 'n Spesiale ANTWOORDEBOEK word verskaf waarin jy AL die vrae moet beantwoord.
3. Toon ALLE bewerkings om deelpunte te verdien.
4. Jy mag 'n nieprogrammeerbare sakrekenaar gebruik.
5. Jy mag 'n donker potlood of blou/swart ink gebruik om die vrae te beantwoord.
6. Alle bewerkings moet tot EEN desimale plek getoon word, waar van toepassing.
7. 'n Uiteensetting van die vrae word voorsien. Jy moet probeer om by die voorgestelde tyd vir elke vraag te hou.

VRAAG 1: 40 punte; 25 minute	
Hoof onderwerp:	Hierdie vraag integreer:
Rekonsiliasies	Finansiële rekeningkunde <ul style="list-style-type: none"> Begrippe, Debiteure- en Krediteurerekonsiliasie Bestuur van hulpbronne <ul style="list-style-type: none"> Interne beheer en etiek
VRAAG 2: 40 punte; 25 minute	
Hoof onderwerp:	Hierdie vraag integreer:
Voorraadwaardasie	Bestuur van hulpbronne <ul style="list-style-type: none"> Begrippe, berekening en vertolking van voorraadinligting Interne beheer
VRAAG 3: 50 punte; 30 minute	
Hoof onderwerp:	Hierdie vraag integreer:
Finansiële state van maatskappye	Finansiële rekeningkunde <ul style="list-style-type: none"> Begrippe, Balansstaat en notas Bestuur van hulpbronne <ul style="list-style-type: none"> Finansiële verslagdoening en etiek
VRAAG 4: 70 punte; 45 minute	
Hoof onderwerp:	Hierdie vraag integreer:
Finansiële state, Kontantvloei en vertolking	Bestuursrekeningkunde <ul style="list-style-type: none"> Begrippe, Kontantvloei staat berekeninge, Ontleding van verhoudings en vertolking van finansiële inligting
VRAAG 5: 60 punte; 30 minute	
Hoof onderwerp:	Hierdie vraag integreer:
Kosteberekeninge en Vaste bates	Bestuursrekeningkunde <ul style="list-style-type: none"> Berekeninge vir die Produksiekostestaat Eenheidskoste-begrippe; gelykbreekontleding Bestuur van hulpbronne <ul style="list-style-type: none"> Bestuur van vaste bates
VRAAG 6: 40 punte; 25 minute	
Hoof onderwerp:	Hierdie vraag integreer:
Begroting	Bestuursrekeningkunde <ul style="list-style-type: none"> Voltooing van Kontantbegroting; Vertolking van begroting Bestuur van hulpbronne <ul style="list-style-type: none"> Interne beheer prosesse

VRAAG 1: REKONSILIASIES**(40 punte; 25 minute)**

1.1 Kies die korrekte antwoord uit die woorde tussen hakies. Skryf slegs die antwoord neer langs die vraagnommer (1.1.1–1.1.4) in die ANTWOORDEBOEK.

- 1.1.1 'n Verouderde tjek, wat ouer as 6 maande is, moet in die **(Kontantontvangstejoernaal/kontantbetalingsjoernaal)** gekanselleer word.
- 1.1.2 'n **(Debiet/Krediet)** saldo op die bankstaat dui op 'n oortrokke rekening.
- 1.1.3 'n **(Debietnota/Kredietnota)** is die brondokument vir goedere teruggestuur deur 'n debiteur.
- 1.1.4 **(Kontantkorting/Handelskorting)** word aangebied wanneer rekeninge binne 'n sekere tyd betaal word. (4)

1.2 DEBITEUREREKONSILIASIE EN OUDERDOMSANALISE

Die inligting hieronder het betrekking op JT Handelaars vir Junie 2017.

GEVRA:

- 1.2.1 Bereken die korrekte saldo van Debiteurekontrole op 30 Junie 2017. (4)
- 1.2.2 Bereken die saldo's van die debiteure gelys in die ANTWOORDEBOEK. (12)
- 1.2.3 **Verwys na die ouderdomsanalise (Inligting C):**
- Bereken watter persentasie van die debiteure kom nie die 30 dae krediettermyn na nie. (3)
 - Lys TWEE interne beheermaatreëls wat JT Handelaars kan gebruik om te verseker dat slegs betroubare klante krediet kan bekom. (4)

INLIGTING:

A. Saldo's op 30 Junie 2017 (voor foute en weglatings):

Debiteurekontrole saldo	R74 600
Debiteurelyst	70 000
N. Pillai	21 600
Y. Bosman	12 400
C. Tele	24 900
A. Botha	?

B. Foute en weglatings ontdek:

- (i) Die Debiteurejoernaal is met R3 500 te veel opgetel.
- (ii) 'n Afslag van R800 toegestaan aan Pillai vir beskadigde goedere, is aan die verkeerde kant van haar rekening ingeskryf.
- (iii) Kredietverkope aan Botha vir R6 300, is verkeerdelik in sy rekening as R3 600 aangeteken. Oorboeking na die Algemene grootboek is korrek.
- (iv) 'n Tjek vir R2 500, ontvang van Tele, is verkeerdelik in Bosman se rekening aangeteken.
- (v) 'n Tjek vir R4 230 ontvang van Pillai, is deur die bank teruggestuur, gemerk "V/T – onvoldoende fondse". Korting van R270 is toegestaan toe die tjek ontvang is.

C. DEBITEURE-OUDERDOMSANALISE

BEDRAG VERSKULDIG	LOPENDE MAAND	30 DAE	60 DAE	Meer as 60 DAE
R70 000	12 600	21 000	28 000	8 400

Debiteure word 30 dae toegelaat om hul rekeninge te betaal.

1.3 KREDITEUREREKONSILIASIE

Marge Handelaars koop goedere op krediet van Simpson Verskaffers. Die inligting voorsien, is vir Julie 2017.

GEVRA:

Rekonsilieer die rekening van Simpson Verskaffers in die Krediteuregrootboek van Marge Handelaars, met die staat ontvang.

Begin met die openingsaldo's soos in die ANTWOORDEBOEK gegee. (13)

INLIGTING:

A. Krediteuregrootboek van Marge Handelaars
Simpson Verskaffers (K6)

DATUM	BESONDERHEDE	FOL	DEBIET	KREDIET	SALDO
Julie 1	Saldo	a/b			34 200
5	Fakturnr. 443	KJ		4 770	38 970
10	Tjeknr. 2810	KBJ	15 000		23 970
	Korting	KBJ	750		23 220
12	Fakturnr. 568	KJ		5 640	28 860
18	Debietnota nr. 114	KAJ	980		27 880
28	Fakturnr. 667	KJ		7 120	35 000

B. Staat ontvang van Simpson Verskaffers

SIMPSON VERSKAFFERS					Nr. A732	
REKENINGSTAAT						
Klant:		Datum van staat:			Willowstraat 112	
Marge Handelaars		25 Julie 2017			Willowmore	
					5 570	
DATUM		BESONDERHEDE	DEBIET	KREDIET	SALDO	
Junie	28	Rekening gelewer			38 830	
	30	Fakturenr. 376	3 370		42 200	
Julie	1	Kwitansie nr. 1144		8 000	34 200	
	5	Fakturenr. 443	7 740		41 940	
	10	Kwitansie nr. 1328		15 000	26 940	
	12	Fakturenr. 568	6 640		33 580	
	18	Kredietnota nr. 743	980		34 560	
	22	Fakturenr. 772	3 860		38 420	
Sluit transaksies in tot 25 ^{ste} van elke maand.						

C. Verskille opgemerk:

- (i) Faktuurnr. 443 is verkeerd in die krediteuregrootboek aangeteken.
- (ii) Die staat toon nie die korting toegestaan vir vroeë betaling op die 10de nie. Dit sal op die volgende staat reggestel word.
- (iii) Daar is ontdek dat Faktuurnr. 568 op die staat goedere ter waarde van R1 000 insluit wat deur die pakhuisbestuurder bestel is. Daar gaan dissiplinêr teen die bestuurder opgetree word.
- (iv) Goedere ter waarde van R980 is op die 18de teruggestuur. Dit word as 'n debietinskrywing getoon in beide die krediteuregrootboek se rekening en die rekeningstaat.
- (v) Faktuurnr. 772 op die staat is vir goedere verkoop aan 'n ander onderneming. Dit moet op die volgende staat reggestel word.
- (vi) Die staat was op 25 Julie 2017 ontvang.

VRAAG 2: VOORRAADWAARDASIE**(40 punte; 25 minute)**

- 2.1 Kies die voorraadstelsel/metode van die lys voorsien, wat die beste beskryf word deur elk van die stellings hieronder. Skryf slegs die voorraadstelsel/metode langs elke nommer (2.1.1–2.1.5) in die ANTWOORDEBOEK.

**Eerste-in-eerste-uit (EIEU); geweegde gemiddelde; deurlopende;
spesifieke identifikasie; periodieke**

- 2.1.1 Lae koste voorraaditems met eenderse waarde, se waarde word bereken deur die totale koste van die items te deel deur die aantal items beskikbaar vir verkope.
- 2.1.2 Die waarde van die eindvoorraad word bereken deur te aanvaar dat die goedere wat eerste aangekoop is, eerste verkoop word.
- 2.1.3 Koste van verkope word aangeteken wanneer verkope plaasvind en voorraadrekords word daarvolgens aangepas.
- 2.1.4 Die waarde van die eindvoorraad wat gebruik word om die koste van verkope te bereken, word bepaal deur 'n fisiese voorraadopname aan die einde van 'n rekeningkundige periode.
- 2.1.5 Verkope en koste van verkope rekords word gehou vir die individuele items verkoop, op grond van hierdie items se hoë waarde. (5)

2.2 COMRADES BPK.

Comrades Bpk. verkoop sporttoerusting. Die inligting het betrekking op die sweetpakke- en sporthemdedepartemente vir die finansiële jaar geëindig 30 April 2017.

GEVRA:

- 2.2.1 Bereken die verkoopprijs per eenheid vir sweetpakke. (2)
- 2.2.2 Bereken die koste van verkope vir sweetpakke deur die eerste-in-eerste uit-metode te gebruik. (7)
- 2.2.3 Bereken die omsetsnelheid van voorraad vir sweetpakke (gebruik gemiddelde voorraad). (5)
- 2.2.4 Daar is ontdek dat sporthemde van die Junie 2016 aflewering vermis word. Bereken die aantal en die waarde van die vermiste sporthemde. (7)
- 2.2.5 Bereken die Bruto Wins wat die sporthemde-departement gemaak het. Let daarop dat hierdie departement die geweegde gemiddelde metode gebruik om voorraad te waardeer. (8)
- 2.2.6 Die eienaar is nie tevrede met die resultate van die **sporthemde-**departement nie. Identifiseer TWEE probleme, behalwe die vermiste sporthemde, in hierdie departement. Haal syfers aan. Gee in elke geval 'n oplossing vir die probleem. (6)

INLIGTING:

	SWEETPAKKE			SPORTHEMDE		
Werksdae per jaar	264 dae			264 dae		
Dae gewerk deur departement	250 dae			172 dae		
Voorraad omsetsnelheid	2.2.3			2 keer		
Verkope	EENHEDE	BEDRAG		EENHEDE	BEDRAG	
	515	R296 125		298	?	
Verkoopprys per eenheid	2.2.1			R140		
Voorraad	EEN-HEDE	EENHEIDS-PRYS	BEDRAG (R)	EEN-HEDE	EENHEIDS-PRYS	BEDRAG (R)
Aanvangsvoorraad	125		40 000	160		13 760
Aankope:	500		170 450	340		33 740
Junie 2016	120	R330	39 600	75	R92	6 900
Augustus 2016	150	R340	51 000	160	R95	15 200
November 2016	130	R345	44 850	60	R110	6 600
Januarie 2017	100	R350	35 000	45	R112	5 040
Terugsendings	10 eenhede van die Januarie 2017 aankope					
Eindvoorraad	96	?	?	186	?	17 670

VRAAG 3: OUDITVERSLAE EN FINANSIËLE STATE VAN MAATSKAPPYE

(50 punte; 30 minute)

3.1 OUDITVERSLAE

Kies die audit-opsie uit KOLOM B wat die beste beskrywing is van die auditverslag in KOLOM A. Skryf slegs die letter (A–C) langs die nommer (3.1.1–3.1.3) in die ANTWOORDEBOEK.

(3)

KOLOM A	KOLOM B
3.1.1 Gekwalifiseerde auditverslag	A Ons was nie in staat om voldoende bewyse te kry om 'n auditmening te kon uitspreek nie. Daarom spreek ons nie 'n mening uit oor die finansiële state van Raman Bpk., vir die jaar geëindig, nie
3.1.2 Ongekwalfiseerde auditverslag	B Behalwe vir die ongemagtigde bonus betaal aan die Hoof Uitvoerende Beampte, is die finansiële state van Wyne Bpk. in alle wesenlike opsigte 'n redelike weergawe van die finansiële posisie
3.1.3 Weerhouding	C Die finansiële state is in alle wesenlike opsigte 'n redelike weergawe van die finansiële posisie van Uve Bpk.

3.2 RUHI BPK.

Ruhi Bpk. is 'n genoteerde maatskappy met 'n gemagtigde aandelekapitaal van 800 000 gewone aandele. Die inligting voorsien is vir die finansiële jaar geëindig 28 Februarie 2017.

GEVRA:

3.2.1 Voltooi die **Behoue inkomste** nota tot die Balansstaat. (10)

3.2.2 Voltooi die **Balansstaat** op 28 Februarie 2017. Toon alle bewerkings in hakies. Sommige bedrae word in jou ANTWOORDEBOEK gegee. (26)

3.2.3 Die HUB, Bakkies Spencer, besit 42% van die uitgereikte aandele op 28 Februarie 2017. Die Raad van Direkteure wil die onuitgereikte aandele in die volgende finansiële jaar uitreik.

- Doen 'n berekening om aan te toon watter aantal aandele Bakkies moet koop om beheer oor die maatskappy te verkry. (5)

- Bakkies wil die aandele aankoop teen die huidige netto batewaarde sonder om dit aan die publiek te adverteer. Waarom sal jy, as bestaande aandeelhouer, nie tevrede wees met hierdie reëling nie? Verduidelik. Verskaf TWEE punte. (4)

3.2.4 Ruhi Bpk. beplan om R300 000 aan personeelontwikkeling en -opleiding te spandeer oor die volgende twee jaar. Hoe sal hierdie uitgawe in die gepubliseerde jaarverslag verduidelik word (openbaarmaking)? Verskaf EEN punt. (2)

INLIGTING:

- A. Die volgende saldo's/totale is geneem uit die maatskappy se rekords op 28 Februarie 2017:

	R
Gewone aandelekapitaal	?
Behoue inkomste (20 Januarie 2017)	7 480
Vaste bates teen drawaarde	4 060 545
Vaste Deposito: Londa Bank	415 000
Lening: Dube Bank	766 400
Voorraad (alles Handelsvoorraad)	222 600
Handels- en ander betaalbares	231 920
SAID: Inkomstebelasting (voorlopige betalings)	280 000
Kontant in bank	212 400

- B. **Aandelekapitaal en Dividende:**

- Op 1 Maart 2016 was 80% van die gemagtigde aandelekapitaal uitgereik.
- Op 20 Januarie 2017 het die maatskappy 40 000 aandele teen R1,25 bo die gemiddelde aandeleprys van R6,00, teruggekoop. Hierdie transaksie is aangeteken.
- 'n Interim dividend van R179 200 is betaal op 30 Augustus 2016.
- 'n Finale dividend van R210 000 is verklaar op 28 Februarie 2017.

- C. **Vaste Deposito:**

R165 000 van die vaste deposito verval op 30 Junie 2017. Die balans verval in 2020.

- D. **Lening: Dube Bank:**

Die leningstaat ontvang, toon die volgende:

Saldo op 1 Maart 2016	R920 000
Totale maandelikse terugbetalings (rente ingesluit)	153 600
Rente gekapitaliseer	65 400
Saldo op 28 Februarie 2017	?

'n Gedeelte van die lening sal gedurende die volgende finansiële jaar terugbetaal word.

- E. **Wins en belasting:**

Die netto wins na belasting is R681 720.

Inkomstebelasting word teen 31% van die netto wins bereken.

- F. Finansiële aanwysers op 28 Februarie 2017:

Solvensieverhouding	4 : 1
Bedryfsverhouding	1,5 : 1
Netto batewaarde (NBW)	650 sent
Markprys (Aandelebeurs)	710 sent

VRAAG 4: FINANSIËLE STATE, KONTANTVLOEI EN VERTOLKING

(70 punte; 45 minute)

4.1 PAS DIE BEGRIPPE:

Kies 'n rekeningkundige begrip uit KOLOM B wat die beste pas by die vrae in KOLOM A. Skryf slegs die letter (A–D) teenoor die nommer (4.1.1–4.1.3) in die ANTWOORDEBOEK.

KOLOM A		KOLOM B	
4.1.1	Tot watter mate maak die onderneming staat op geleende fondse?	A	Likiditeit
4.1.2	Kan die onderneming al sy skuld betaal?	B	Solvensie
4.1.3	Is die onderneming in staat om sy kort-termynskuld te betaal in die volgende finansiële jaar?	C	Winsgewendheid
		D	Risiko en hefboomeffek

(3)

4.2 MANI BPK

Inligting vir die finansiële jaar geëindig 30 Junie 2017 word voorsien.

GEVRA:

4.2.1 Voltooi die nota tot die Balansstaat, vir **Aandelekapitaal** op 30 Junie 2017. (10)

4.2.2 Bereken die volgende bedrae soos dit in die Kontantvloeiastaat gebruik moet word. Gebruik hakies om bedrae wat 'n uitvloeï is, aan te dui.

- Dividende betaal (4)
- Inkomstebelasting betaal (4)
- Verandering in beleggings (2)
- Verandering in lening (2)

4.2.3 Bereken die koste van die addisionele toerusting wat aangekoop is. (6)

4.2.4 Voltooi die **netto verandering in kontant en kontantekwivalente-afdeling** van die Kontantvloeiastaat. (5)

4.2.5 Bereken die volgende finansiële aanwysers op 30 Junie 2017:

- Bruto wins persentasie (winsopslag persentasie) (4)
- Netto batewaarde per aandeel (NBA) (3)
- Opbrengs op gemiddelde aandeelhouersekswiteit (6)

4.2.6 Het die direkteure korrek opgetree deur die lening te verhoog? Verduidelik. Haal TWEE finansiële aanwysers (met syfers) aan in jou antwoord. (7)

4.2.7 Verduidelik waarom die aandeelhouers nie tevrede is met:

- Dividend uitbetalingsbeleid
- Hul opbrengs verdien

Haal finansiële aanwysers (met syfers) aan in jou verduideliking. (8)

4.2.8 Lewer kommentaar oor die prys betaal vir aandele teruggekoop op 31 Maart 2017. Haal TWEE finansiële aanwysers (met syfers) aan in jou kommentaar. (6)

INLIGTING:**A. Uittreksel uit die Inkomstestaat op 30 Junie 2017:**

	R
Verkope	11 440 000
Bruto wins	4 290 000
Waardevermindering	510 000
Rente-uitgawe	132 000
Netto wins voor inkomstebelasting	1 048 000
Inkomstebelasting	314 400

B. Uittreksel uit die Balansstaat op 30 Junie:

	30 JUNIE 2017	30 JUNIE 2016
Vaste bates (drawaarde)	9 806 000	8 410 800
Beleggings	80 000	120 000
Aandeelhouersekewiteit	8 801 400	7 821 800
Gewone aandeelkapitaal	8 412 800	?
Behoue inkomste	388 600	?
Lening: Viva Bank	1 250 000	950 000
Kontant en kontantekwivalente	2 500	98 500
Oortrokke bank	65 300	-
SAID: Inkomstebelasting	22 300 (Kt)	31 000 (Dt)
Aandeelhouders vir dividende	264 000	320 000

C. Aandelekapitaal:

Die gemagtigde aandelekapitaal bestaan uit 1 200 000 aandele.

1 Julie 2016	Uitgereikte aandelekapitaal bestaan uit 800 000 gewone aandele
1 Oktober 2016	Addisionele aandele uitgereik teen R9,80 per aandeel
31 Maart 2017	120 000 aandele teruggekoop teen R10,00 per aandeel
30 Junie 2017	Eindsaldo bestaan uit 880 000 gewone aandele

D. Dividende:

- Totale dividende vir die jaar is R514 000.
- 'n Interim dividend is betaal op 1 Desember 2016 en 'n finale dividend is verklaar op 30 Junie 2017. Slegs aandeelhouders op die aandele-register is geregtig op dividende.

E. Vaste bates:

- Uitbreidings aan die pakhuis is voltooi teen 'n koste van R1 800 000.
- Toerusting met 'n drawaarde van R440 400 is verkoop en nuwe toerusting is aangekoop, om die huidige administrasie-afdeling op te gradeer.

F. Die volgende finansiële aanwysers is bereken op 30 Junie:

	2017	2016
Skuld/ekwiteitsverhouding	0,1 : 1	0,1 : 1
Bedryfsverhouding	1,2 : 1	1,3 : 1
Vuurproefverhouding	0,6 : 1	0,6 : 1
Verdienste per aandeel	80 sent	78 sent
Dividend per aandeel	55 sent	75 sent
Netto batewaarde per aandeel	?	978 sent
Opbrengs op gemiddelde kapitaal aangewend	12,5%	11,3%
Opbrengs op gemiddelde ekwiteite	?	7,9%
Markprys van aandele (JSE)	1120 sent	1100 sent
Rentekoers op lenings	13%	13%
Rentekoers op vaste deposito's	9%	9%

VRAAG 5: KOSTEBEREKENINGE EN VASTE BATES**(60 punte; 30 minute)**

5.1 Dui aan of die volgende stellings Waar of Onwaar is. Skryf slegs die antwoord langs die vraagnommers (5.1.1–5.1.3) in die ANTWOORDEBOEK. (3)

- 5.1.1 Die salaris van die fabriekskoonmaker word as indirekte arbeid beskou.
- 5.1.2 Waardevermindering op fabrieksaanleg en toerusting is 'n veranderlike koste.
- 5.1.3 Primêre koste word bereken deur direkte materiaalkoste en indirekte materiaalkoste bymekaar te tel.

5.2 TS FINE-WEAR

Thandi en Sindy besit TS Fine-wear, 'n klerie vervaardigingsonderneming wat 'n wintersbaadjie in slegs een styl vir skole vervaardig.

GEVRA:

- 5.2.1 Bereken die **direkte arbeidskoste**. (7)
- 5.2.2 **Verwys na Inligting C:**
Bereken die bedrae verteenwoordig deur **(a)** en **(b)** in die nota vir Fabrieksaanleg en Toerusting. (13)
- 5.2.3 Voltooi die nota vir **Fabrieksbokoste**. (12)
- 5.2.4 Bereken die koste van verkope vir die jaar geëindig 31 Desember 2017. (5)

INLIGTING:**A. Voorraadsaldo's:**

	31 DESEMBER 2017	1 JANUARIE 2017
Grondstof (materiaal)	R56 800	R87 400
Goedere-in-bewerking	50 000	20 000
Klaar produkte	41 000	46 000
Verbruiksgoedere vir fabriek	8 760	9 420

B. Besonderhede van fabriekspersoneel:

Fabrieksvoorman en Instandhoudingspersoneel	R300 000 Salarispakette sluit byvoordele in.
Produksiewerkers:	
Aantal werknemers	5
Gewone tyd	1 800 ure per jaar per werknemer.
Tarief vir gewone tyd	R70 per uur
Ure oortyd gewerk	'n Totaal van 660 ure aangeteken in die register
Tarief vir oortyd	1,6 keer die gewone tarief
Die werkgewer se bydrae beloop 9% van basiese loon	

C. Fabrieksaanleg en Toerusting

Kosprys (1 Januarie 2017)	R420 000
Opgehoopte waardevermindering (1 Januarie 2017)	(198 000)
Drawaarde (1 Januarie 2017)	222 000
Bewegings:	
Toevoegings	76 000
Bateverkope	(a)
Waardevermindering	(b)
Drawaarde (31 Desember 2017)	
Kosprys (31 Desember 2017)	436 000
Opgehoopte waardevermindering (31 Desember 2017)	

- Ou toerusting is op 1 September 2017 vir R6 500 kontant verkoop, wat gelei het tot 'n verlies met verkoop van bate van R2 500.
- Nuwe toerusting, om die verkoopte toerusting te vervang, is op 1 Oktober 2017 aangekoop.
- Waardevermindering op Toerusting word bereken teen 15% p.a. op kosprys.

D. Verbruiksgoedere vir die fabriek gebruik, beloop R52 750.

E. Die volgende uitgawe-items het (onder andere) in die vooraansuiweringsproefbalans op 31 Desember 2017 verskyn:

Versekering	R 32 300
Water en elektrisiteit	98 700
Huur-uitgawe	102 000
Waardevermindering	116 000
Diverse uitgawes vir fabriek	19 150

- $\frac{2}{3}$ van die water- en elektrisiteit-uitgawes is die fabriek se uitgawes.
- Die totaal vir versekering sluit 'n jaarlikse premie in van R4 200 vir 'n polis wat uitgeneem en ten volle betaal is op 1 September 2017.
- 60% van die versekering moet aan die fabriek toegedeel word.
- Huur-uitgawe word verdeel tussen die fabriek, verkope-afdeling en die kantore in die verhouding 5 : 2 : 1.

F. Die onderneming het 29 500 baadjies vervaardig teen 'n koste van R60 elk.

5.3 PASS VERVAARDIGERS

PASS Vervaardigers produseer een soort sportbaadjie en pette.

Die eienaar versoek 'n kosteontleding vir die afgelope twee finansiële jare en voorsien die inligting hieronder.

GEVRA:

- 5.3.1 Doen 'n berekening om te bewys dat die gelykbreekpunt vir baadjies in 2017 korrek is. (4)
- 5.3.2 Lewer kommentaar oor die gelykbreekpunte en die vlak van produksie vir beide produkte. (4)
- 5.3.3 Die eienaar het besluit om die verkoopprys van **pette** in 2017 te verhoog.
- Bereken die persentasie verhoging in die verkoopprys. (4)
 - Gee EEN rede waarom die eienaar kon voel dit was nodig om die verkoopprys te verhoog. (2)
- 5.3.4 Identifiseer EEN veranderlike koste vir baadjies en EEN veranderlike koste vir pette wat nie goed beheer was nie. Haal syfers aan. Verskaf 'n oplossing/advies om die probleem aan te spreek, in elke geval. (6)

INLIGTING:

	BAADJIES Eenheidskoste (R)		PETTE Eenheidskoste (R)	
	2017	2016	2017	2016
Veranderlike koste	73,00	63,90	39,80	33,70
Direkte materiaalkoste	40,00	32,00	15,00	14,00
Direkte arbeidskoste	22,50	21,40	15,50	12,50
Verkoops- en verspreidingskoste	10,50	10,50	9,30	7,20
Vaste koste	41,20	35,30	20,80	20,30
Fabrieksbokoste	26,00	21,80	11,00	10,80
Administrasiekoste	15,20	13,50	9,80	9,50
Eenhede geproduseer en verkoop	15 000	15 000	9 500	9 500
Gelykbreek in eenhede	14 715	10 362	7 134	9 500
Verkoopprys per eenheid	R115,00	R115,00	R67,50	R54,00

VRAAG 6: BEGROTING**(40 punte; 25 minute)****6.1 Verduidelik waarom:**

6.1.1 Waardevermindering en Oninbare skuld nie in 'n Kontantbegroting verskyn nie. (2)

6.1.2 'n Kontantbegroting van 'n Geprojekteerde inkomstestaat verskil. (2)

6.2 KWT VERSPREIDERS BPK.

Jy word voorsien van inligting vir die begrotingsperiode November en Desember 2017.

GEVRA:

6.2.1 Voltooi die Debiteure invorderingskedule. (12)

6.2.2 Bereken die ontbrekende bedrae aangedui deur (i) tot (v) in die Kontantbegroting. (20)

6.2.3 Lewer kommentaar oor die interne beheer rakende die invorderings vanaf debiteure en die betalings aan krediteure. Voorsien TWEE punte. (4)

INLIGTING:

- A. Kontantverkope is 40% van totale verkope.
Die winsopslagpersentasie is 25% op kosprys.
- B. Debiteure se krediettermyn is 30 dae. Die werklike invorderings toon die volgende:
- 50% van debiteure betaal in die maand van verkope om 5% korting te ontvang;
 - 30% word ontvang in die maand wat volg op die maand van verkope;
 - 18% word ingevorder in die tweede maand na die verkope;
 - 2% van debiteure word hierna afgeskryf.
- C. Voorraad word vervang in die maand van verkope ('n basisvoorraad word gehandhaaf).
- D. Huurinkomste sal in Desember 2017 met 8% verhoog.
- E. 80% van voorraad word op krediet aangekoop. Krediteure word ten volle betaal in die maand wat volg op aankope.
- F. Salarisse en lone sal dieselfde vir die begrotingsperiode bly. Personeel wat gedurende Desember met verlof is, sal hul vergoeding van R35 600 gedurende November ontvang.
- G. 'n Lening sal op 1 November 2017 ontvang word van 'n direkteur, Thabo, teen rente van 13% p.j. Rente word nie gekapitaliseer nie. 'n Vaste maandelikse paalement en rente sal aan die einde van elke maand betaal word.
- H. Die maatskappy sal interim dividende gedurende Desember betaal.

I. Onvolledige Debiteure-invorderingskedule:

MAAND	KREDIET- VERKOPE	NOVEMBER	DESEMBER
September	180 000	?	
Oktober	186 000	55 800	?
November	?	92 625	?
Desember	210 000		?
TOTAAL		?	?

J. Inligting uit die Geprojekteerde inkomstestaat:

	NOVEMBER 2017
Verkope	325 000
Koste van verkope	260 000
Kommissie-inkomste	24 800
Waardevermindering	12 600
Rente-uitgawe	1 625

K. Onvolledige Kontantbegroting vir 2017:

ONTVANGSTES	NOVEMBER	DESEMBER
Kontantverkope	130 000	(i)
Kontant van debiteure		
Kommissie-inkomste	24 800	26 000
Huurinkomste	(ii)	19 710
Lening van direkteur Thabo	150 000	0
TOTALE ONTVANGSTES		
BETALINGS		
Kontant aankope van voorraad	52 000	56 000
Betalings aan krediteure	(iii)	208 000
Direkteursfooie	20 000	20 000
Salarisse en lone	180 600	(iv)
Paalement op lening (rente ingesluit)	13 625	(v)
Interim dividend	0	86 500
Diverse uitgawes	15 875	16 510
TOTALE BETALINGS		